

ดอกไม้ในวรรณคดีไทย ๑๑

โดย ชักกลอน ๕๖ 27

๕๑ เสียบเรือบาง

“ช่อนกลืนส่งกลืนประทิมแกม เหมือนกลืนแกมโถมยงเมื่อส่งตัว
เล็บมือนางกางกลีบกะทัดรัด เหมือนมือเจ้าปรนนิบัติพิศวีฬว”

วรรณคดี: ชุนข้างชุนแพน (ตอนชุนข้างตามนางวันทอง)

ผู้ประพันธ์: สุนทรภู่

เล็บมือนาง Quisqualis indica Linn.

ชื่อท้องถิ่น กล้วยช้าง มะลิม่วง

นิ้วมือพระนารายณ์ ไทหม่อง หรือจ๊ะมั่ง

อีกจ๊ะมั่ง เล็บนาง แลမ်แดง

เล็บมือนางต้น ๑๖๑๑๑๑ ๑๖๑๑๑๑

ชื่อต่างชาติ กล้วยเยอะจริง กล้วยลากแหล่ง

Rangoon Creper Drunen Sailor ๖๖๖๖๖๖๖๖

ขมิพุดแดง Chinese Suckle เพ็ดิตเพ็ดิตใจ

ถิ่นกำเนิด เอเชียเขตร้อน ขอบเขตร้อนใต้ เกาะลือไช ไป พาดพันไร่ไม้ต้นใหญ่

แตกกิ่งก้าน สีขาว หนากว้างไกล ดอกชมพูได้ ๖๖๖๖๖๖ ๖๖๖๖๖๖

ดอกเป็นช่อ ออกช่อใบ และปลายกิ่ง ดอกงามยิ่ง มีกลิ่น คีรีสีฟ้า

ดอกสีขาว เกล็ดขมิพุด หรรษา ก่อนโรยรา บุปผาแปลง เป็นแดงเพ็ดิต

เล็บมือนาง ทั้งรากผล ต้นดอกใบ เข้ายาไทย ได้ขจัด ขัดเกล็ด

พยาธิไส้เดือน เส้นด้าย ถ้ายกระเจิง พิษลำแดง แลแดงเรื่อ ๖๖๖๖๖๖๖๖

ทั้งแก้ไข้ คลายตกขาว เหล่าสตรี แก้แผลฝี มีหนอง พุพองหาย

เจริญอาหาร ทานอร่อย ๖๖๖๖๖๖๖๖ เล็บมือนาง ช่างได้ใจ บลูจได้ดี

สถิตยพันธ์ ธรรมสถิตย

เล็บมีอนาง ไม้เถา เหน็บเหน็บ
 พบดาษดื่น ขึ้นไป ได้ทุกที่
 เลื้อยได้โดย ขยายขึ้น รื่นฤดี
 กลิ่นก็มี ช่างหอม นุ่มชวนชม

ดอกสีแดง ปนชมพู หอมจริงด้วย
 แยกกลีบด้วย คล้ายเล็บสาว ปรากฏเหมาะสม
 ดีก็ด้วย หอมขึ้น รื่นอารมณ์
 ใคร ได้ชม เล็บมีอนาง ไม่ร้างลา

สรรพคุณ แก้ช้ำง ตานขโมย
 ทำองรั่วโรย รูดพิการ หายได้หนา
 ดีลับ ดอกสวย รวยกลิ่นมา
 คะนึ่งหา เล็บมีอนาง ไม่ฉ่างเฉย

ศกุนตลา ณ หนองคาย

ณ ราตรีในหน้ำร้อนอ้นอบอ้าอ
แม่จันทร์เจ้ายังหลบเงาเฝ้าเวหา
ไม่เห็นแสงเพ็ญส่องทำงนภา
พาดูราให้ร้อนรุ่มกุ่มมฤดี
โชนยังดีที่คงมีลมพัดเอื้อย
หอมกลิ่นเรื่อยลอยล่องไม่หอมองศรี
กลิ่นของดอก"เล็บมีนาง"ในราตรี
พาสิตที่เราร้อนถอดถอนไป
แม้งกลางคืนมอองไม่เห็นรูปทรงเจ้า
ได้แต่เฝ้าอาทิตย์ส่องจนเฝ้าใส
เห็นต้นเฝ้าได้พันร้อพันพันไป
เป็นขุ่มใหญ่เห็นประตุร์มเห็น

ดอกเจ้าหยิ่งอวดระยำสารพัดดี
แรกบานมีดอกสีขาวพราวให้เห็น
แล้วกลีบกลายเป็นชมพูอันเบญจเป็น
สีแดงเด่นก่อนให้เห็นร่วงลงดิน

เห็นสีเขียวของใบตัดดีดอก
ตั้งขอบอกว่าสวยสุดหมดดีดิน
ใครได้เพลินพิศเจ้าเป็นอาจินต์
พาลิ้มลิ้มซึ่งไอร้อนจนแพ้คนตาย

ชาวบ้านใช้เก็บบทกุดจนเพื่อถ่ายพยาธิ
บำรุงธาตุ ตานขโมย ไข้ร้อนหาย
พอกหนองฝีอีกฆ่าเชื้อบนผิวกาย
ถ้ามาก ไปอาเจียนถ่ายหรืออัมเน่ง

เล็บมีอนางเจ้าเดี่ยวข้างงามนัก
เห็นประจักษ์ให้ใครรักจนลุ่มหลง
คำคืนไหน ไร่ลมเร้าเฝ้าพะวง
เจ้านั้นหลงไขยกลิ้นไปไหนแล้วเอ๋ย

อภัยพร แฉนวงศ์

เล็บมือนางสวยสล้างแดงชาวมพ
ดูงามทรูพี่เองเรือความหวาน
โดยเลือดอันที่บานสะพรั่งยังยืนนาน
ดอกพุ่มบานสราญตาสราญใจ

เล็บมือนางงามอื่นนั้นมันจริงจริง
ละต่อนิ่งละต่อนิ่ง ไม่ดิ้ง ไหว
แถมแดงมะลิม่วงล้ำมั่งใจ
ชื่อตามแค่วันแดนไกลอ่านได้มัน

เล็บมือนางเกิดทั่วไปในเอเชีย ต้นไม้เ็นเป็นเถาเลื้อยเพื้อยพวงพัน
เลื้อยได้ไกลกว่าสิบเมตรเป็นพัน กิ่งก้านนั้นมันหนาทึบเป็นพุ่มพวง
ดอกเป็นช่อตามซอกใบและปลายกิ่ง งามพริ้งพริ้งแฉะโดยงามอร่ามศรี
สีสดใสแดงชาวมพดูร็ดทรวง ดอกทั้งปวงเป็นพวงย้อยห้อยงามตา

สรรพคุณราก ใบ ให้รสเปรี้ยวเมา เมล็ดเ็นมีรสขมขื่น
บำรุงธาตุเจริญอาหารแก้ช้ำงา อกเป็นยาถ่ายพยาธิไล่พยาธิ

ใบเ็นนั้นนำมารับประทานได้ ตำลวกให้สุกคูลูกน้ำพริกเสมือ
รสมก ล่อมอระยลื่นกินขานเ็น หากขวนเพื้อนมารวมกินแฉะเ็นดี

อาชนท์ ศรีวิสูตร

Combretum indicum L.

Photo: Surajit Koley @ Hooghly

ไม้เถาเลื้อยพุ่มหนาเมษาบาน
 เคะระสถานมากแฉ่งแฉ่งกันเลื้อย
 เล็บมีอนางพรางเถาเคล้ากลิ่นระรวย
 ขาวชมพูตัดด้วยเข้มแดงแล้วแฉ่งโรย

เลื้อยเป็นพุ่มพุ่มโค้งตรงประตุ เด่นเขตชุกร่มรินร่วง ไกลไทย
 คิมหันต์เฮือนแลมีอนเทพหยาดพรโปรย พลับบานไชยฤดีตาละลานใจ

เป็นยาใจโอบโอบให้สุขล้ำ แลนติ่มดำในคุณค่าสมุนไพรม
 ช่วยเจริญอาหารแก้ตานขางเด็กไซริ ยอดอันน่าไปปลูกสิ่มสิ่มอร่อยดี

กุศล คำเพราะ

เล็บมือนาง ไม่อาจหาย ผากไว้หน่อ
ที่ขอกคอก หน่อหนึ่งนี้ ผากพีไว้
ยังเล็บแสบ แสบบปอด รอดร้ายใจ
เหตุไหน ใยนี้ยังทำ ได้ดัง

มือนางสวย ด้วยเรียวงาม ยามได้ดู
บรรจงดู ดูได้ ใจประดังค์
มีอับมีอ ถิ่นนั้นหนา จะดำรง
จิตมั่นคง ส่องเราส่อง บอกล้อมพัน

จะรักมัน ไม่บั่นใจ ให้อายถิ่น
ทุกอันคืน จะขึ้นสุข ทุกอย่างผัน
คดองชีวิต ผูกจิตส่อง ของเรานั้น
ขั้วนรินทร์ นั้นมันหมาย ใยนี้เองดี

เคยชื่นชม โลมได้ ในสวนศรี
ส่องเรานี้ ขั้วชื่นชม ไน้มกึ่งปลื้ม
น้องก้มเก็บ (ดอก)เล็บมือนาง ยังไม่ลืม
ให้อายทิม ขั้วชาบ ปลาบปลื้มหนัก

เคยสัญญา ถ้าใครคิด ผิดคำมั่น
ให้มีอัน เป็นไป ได้ประจักษ์
ให้เจ็บไข้ ได้ป่วยหนา อย่าได้พัก
อุปสรรค จักเกิดเหตุ มีเภทภัย
สิ้นไม่มาน หวานหมด ทดทลายสิ้น
น้องโมยบิน สิ้นจากพี่ หนีไปไหน
วันวานนี้ ที่น้องยา สัญญาไว้
กลับมลาย ใจลืมหนอ ขอถามมา
ทะเลาะกัน นั้นเพียงนิด คิดไปหนอ
พินันท์ขอ ขอรับผิด คิดได้หนา
กลับมาเถิด เปิดใจ ให้น้องยา
โปรดกลับมา หากนี้ยังคอย
รอยเลืบมี๑ คือรอยรัก จำไว้ฉัน
เมื่อประจักษ์ แผลมันหาย นานไม่น้อย
พี่จะเก็บ คอยเลืบนี้ ที่เหลือรอย
หนึ่งใจ๑๑๑ รั๑๑๑เศร้าหน๑ ร๑เลืบ(มี๑)นาง

โกวิท ธีรวิโรจน์

เล็บมือนาง ดูงามเด่น เป็นไม้เถา
ไม้เลื้อยยาว ไปไกล ให้ดอกลอย
ได้ร่วมเงา ดับร้อนร่ม กระช่มกระชวย
ลมเย็นชวย พัดขึ้น ระวังใจ

เล็บมือนาง เล็บมือใคร ใครช่อถาม
อยากติดตาม เล็บงามนี้ ได้ที่ไหน
เพียงอยากรู้ อยากใกล้ชิด ติดตามไป
เพราะถูกใจ อยากใครเก็บ เล็บงามนี้

เคยระวัง ขึ้นใจ กับไม้งาม
คนลั่นหลาม ขึ้นขอบได้ ดอกลไม้ดี
แสนสุขสม ให้นิยม ธารมณีดี
ขึ้นได้ดี สุขสุดใจ ไม่รู้คลาย

เล็บมือใคร ไม่เท่า เล็บมือนาง
เล็บผอมบาง ผากรอยได้ ไม่อาจหาย
สุขเหลือเพื่อ เมื่อยามเห็น เป็นสบาย
แสนเสียดาย คนฝากได้ หายไปเลย

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

เติบโตนางเสียดใจระตามแนวระวี
ราวอดตัดอย่างดงามแสนละไล
หอมแรงในตอคำร่ำรินรอย
ยามลมชวดยเขยวมเจ้าเร้าเรงใจ

ดอกเป็นช่อตามช่อใบและปลายกิ่ง
จากขานึ่งกลิ้งกลายหมพูไล
ชมพูแก่แดงกำรูกั่วไป
ได้ช่อใหญ่หลายสีตระการตา

ต้นอะไรไม่ใช่นั้นไม่มี
เติบโตนางนี้เข้กันแบบนั้นหนา
บำรุงธาตุเจริญอาหารทั้งเป็นยา
แก้ฮิวซ์บพยาธิและตานขาง

สรรพคุณดีมีมากต้องใคร่ครวญ
อย่ารีบตัดเนื้อไวสิ่งใดชว้าง
เมื่อให้คนอายุแฝงโทษโปรดระวัง
เติบโตนางชว้างไว้ไม้ดอยงาม

ดองพร เดชกุลเทอ

เล็บมือนางเห็นได้ตามริ้วบ้าน
แพกิ่งกำหนัดนอนไขพาด ไปเรื่อย
ตามสไต้ดังของสายพรรณไม้เลื้อย
ไปเรื่อยเปื่อยยามตัดทิ้งกิ่งยังงาม

ช่วงเมษาถึงมิถุนาแถวหน้าบ้าน
เล็บมือนางบานแบ่งดีความความ
ช่อดอกห้อยย้อยระยับสวยแวบงาม
แกว่งไกลตามสายลมรื่นรมย์ใจ

ดอกที่เริ่มออกเป็นสีชมพูขาว
สวยแพรวพราวขาวชมพู สด
อยู่ดีดีชมพูนี้สีเปลี่ยนไป
แดงได้ใจบนสีขาแดงเล็บมือนาง

เล็บมือนางนั้นหนาคุณค่ามาก
ใบต้นรากใช้ทำยาโรคตาว่าง
ขับพยาธิย่อยอาหาร โรคตาหนัง
มีพิษบ้างถ้าทานมากอาจเป็นลม

จรูพร สุวรรณปากแพรก

